підкорятися анатомічним законам пластики, відчути своє тіло у всіх його проявах. Пошуки самовираження в танці дозволили Грехем створити унікальну техніку, в якій важливу роль відігравало дихання і концентрація. Вона змогла зрозуміти і використовувати в естетичних цілях феноменальні можливості руху людського тіла. Її техніка до цих пір є базовою для танцю модерн і входить в усі програми підготовки професійних танцівників.

Грехем зібрала свою трупу в 1927 р., яка спочатку булу суто жіночою. Роль жінки в суспільстві хвилювала її, тож вона присвятила цій темі кілька постановок: «Єретик», «Кордон» і знаменитий «Плач». У цих постановках Грехем утілює свої ідеї і знахідки, зачаровуючи глядачів новою пластикою. У 1938 р. у трупі з'являється перший чоловік – Ерік Хоукінс, який спонукає Марту на модернізацію техніки танцю, вона збагачується класичними елементами. Трохи пізніше в трупу прийшов Мерс Каннінгем, який прославився як руйнівник традиційних хореографічних канонів. Світову популярність трупа Марти отримала після туру Європою.

Творчий доробок Марти Грехем складає 180 вистав, її танцювальна спадщина вражає різноманітністю і багатством. Її спектаклі вирізнялися не лише проникливою хореографією, але й продуманістю до дрібниць. Вона добирала костюми, музику, брала участь у створенні декорацій. Її спектаклі і до сьогодні є класичним посібником для танцюристів і хореографів.

Як бачимо, Марта Грехем радикально вплинула на світову культуру ХХ ст. Вона створила низку цитат, що характеризують її і як танцівницю, і як прекрасну жінку. Її слова закарбувалися золотим спомином у душах нащадків: «Рух ніколи не бреши, тіло передає температуру душі». Усе це має неймовірну вагу на обріях танцювального мистецтва. Вона змогла вибудувати пластичну мову танцю, зробити почуття головною ідеєю танцювального мистецтва. Вона не лише створила унікальну, талановиту трупу, а й ставила спектаклі для багатьох театрів, в яких глядач зміг побачити таких чудових танцюристів, як Рудольф Нурієв, Марго Фонтейн, Майя Плісецька, Михайло Баришніков, Наталія Макарова.

Отже, значення образу Марти Грехем – неоціненна скарбниця талановитості, новаторства, краси, синтезуючого поняття танцюристки і славного педагога.

Список використаних джерел
1. Красовская В. Западноевропейский балетный театр: очерки истории. От истоков до середины XVIII века / В. Красовская; Ленинград. гос. ин-т театра музыки и кинематографии. – Ленинград : Искусство, 1979. – 295 с.

Канкаш Галина Дмитрівна
Сумський національний аграрний університет

ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИЙ СТИЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Витоки ділової мови сягають у давноруські часи. У 30-х рр. XI ст. при Ярославі Мудрому оформлюється оригінальний звід світських законів – «Руська правда», у якому відбиті юридичні норми кінця X-XI ст., що вважається яскравим взірцем офіційно-ділової мови.

В «Руській Правді» наявна юридична термінологія, це переважно слова на позначення соціального стану, видів правопорушень та їх наслідків, взаємних зобов'язань, видів майна тощо. Окрім того, «Руська Правда» багата ще й на адміністративно-правову лексику. Іншими словами, і лексичні, і морфологічні особливості ділового стилю раннього періоду вже цілком помітні.

Найбільшою пам'яткою української культури у час литовської доби є Литовський статут, що являє собою зведення законів феодального права, яке діяло у Великому князівстві Литовському (1529, 1566, 1688 рр.) Олександром Карвіном Кгосевським.

Інша яскрава пам'ятка ділового письма пер пол. XVII ст. – «Реєстр всього Війська Запорізького» 1649 р., який створений гетьманською канцелярією після Зборовської угоди Богдана Хмельницького з польським королем Яном Казимиром.

Найбільша кількість ділових текстів сконцентрована в актових книгах. Від XVI-XVII ст. збереглися численні книги записів актів громадянського стану(купівлі, продажу, поділу майна між спадкоємцями та ін.). Офіційні актові книги були запроваджені Литовським статутом.

Найдавнішими актовими книгами, що дійшли до нас, є книга Кам'янецького міського магістрату 1519-1520 рр. та Кам'янецька земська книга 1521 р.

Мова ділової документації XVI-XVII ст. мала у своєму лексичному складі досить багатий запас слів для мовної передачі найрізноманітніших понять з галузі ремесла, адміністрації, судочинства, діловодства тощо.

XVI-XVII ст.ст. вважається першим піком у формуванні й розвитку української мови, а період УНР – другим її піднесенням. Статус української мови за критичні 1917-1921 рр. дуже змінився. Після майже двохсотрічної перерви українська мова стає мовою законодавства, адміністрації, військової справи, дипломатії. На цей час припадає розквіт лексики, пов'язаної з дипломатичною сферою, – це назви осіб, дипломатичних документів, а також дій, пов'язаних з міжнародними стосунками.

У період 1917-1930 рр. видано велику кількість словників, серед них близько 20 лексикографічних праць правничої мови та адміністративної термінології. Автори: Л. Падалка, Д. Лебідь, О. Бузинний, В. Щепотьєв, В. Орловський, І. Шелудько, І. Жигало, Е. Зінкевич, Б. Михайлович, П. Скрипник, І. Степаненко, В. Підмогильний , С. Плужник, М. Осипів.

У 40-70-ті рр. ділова українська мова обслуговувала лише деяку політичну та ідеологічну літературу, законодавчі акти , наприклад: «Відомості Верховної Ради УРСР», «Збірник постанов і розпоряджень УРСР», «Кодекс законів про працю УРСР» тощо.

У 50-і роки активна політика русифікації призвела до змін у діловій мові, штучно наблизивши її до російської.

У 60-х роках XX ст. виходять такі праці з культури мови: А. Коваль «Про культуру української мови» (1961 р.), «Культура української мови» (1964 р.); І. Чередниченко «Нариси з загальної стилістики сучасної української мови» (1962 р.); М. Івченко «Культура української мови» (1963 р.); К. Гордієнко «Слово про слово» (1964 р.); Є. Чак «Складні випадки слововживання» (1965), Б.Антоненко-Давидович «Як ми говоримо». Автори цих видань зосереджуються на різних аспектах культуро-мовної проблематики.

Для періоду 70-х рр. XX ст. характерне посилення уваги до вироблення мовних норм, розгортання лінгвістичних досліджень, які полягали в науковому осмисленні системи категорій і понять, засобів словотворення офіційно-ділового стилю. У п'ятій книзі академічного видання «Сучасна українська літературна мова»: Стилістика (1973 р.) В. Перебийніс подала характеристику офіційно-ділового стилю, акцентувала увагу на стандартизації документа, що дозволяє виготовляти бланки документів. У 1977 р. в монографії «Мова і час» А. Марахова вперше виокремила три жанрові різновиди офіційно-ділового мовлення: дипломатичний, законодавчий, адміністративно-канцелярський. Однією з найповніших і базових праць є перша хрестоматія з історії стилів сучасної української літературної мови «Стиль і час» 1983 р. видання, у якій є важлива інформація про становлення норм офіційно-ділового стилю від найдавніших часів Київської Русі й до 1983 р.

Після проголошення незалежності України відбувся бурхливий розвиток офіційно-ділового стилю, зазнали шліфування його норми. Офіційно-діловий стиль як об'єкт для дослідження обрали такі науковці: Горбачук Д.(структурно-семантичні типи стійких сполучень слів в офіційно-ділових текстах), Сушко О. (фразеологія офіційно-ділового стилю: на матеріалі документів пер. пол. XX ст.), Тименко Л. (розвиток лексики офіційно-ділового стилю української мови на поч. XX ст.), також висвітлено підстиль адміністративно-канцелярської лексики в докторській дисертації В. Возної.

Щодо дипломатичного підстилю, в 1997 р. було видано універсальний довідник-практикум з ділових паперів (автори Бибик С.П., Михно І.Л., Пустовіт Л.О., Сюта Г.М.). Довідник має розділ «Дипломатичні документи», що містить загальні вимоги до тексту та мови дипломатичних документів, перелік документів дипломатичного характеру. Правила спілкування між представниками різних країн охоплено в підрозділі «Діловий протокол та етикет». Також подано правила організації прийому закордонної делегації, проведення переговорів, підготовки до бесіди.

У навчальному посібнику 2004 року видання (Гуць М.В., Олійник І.Г., Ющук І.П.) подано матеріал, що стосується етикету різних країн. У 2014 р. видано український

дипломатичний словник; навчальний посібник та підручник О.П. Сагайдака: «Посольство та консульство», «Дипломатичний протокол та етикет» були видані в 2010 та 2014 рр.

Окремі аспекти дипломатичного мовлення вивчали науковці: О.М. Мацько (функціонально-стилістичний аналіз мовних формул дипломатичного мовлення), О.М. Пазинич (функціонально-структурні особливості текстів дипломатичного листування), Т.І. Шинкаренко (особливості творення й функціонування дипломатичних документів), Кавунник В.Л. (ризький мир у дипломатичних документах урядів УНР і УРСР (серпень 1920 – березень 1921 років)), Алкаді Мансур Салех Абду (дипломатичний підстиль у структурі офіційно-ділового стилю), Н.М. Поліщук (дипломатична лексика періоду УНР).

Чернюк Ірина Любомирівна
Коледж технологій, бізнесу та права
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛОГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Використання інтерактивних методів навчання, зокрема діалогових технологій, на заняттях української мови – один із напрямів активізації пізнавальної діяльності студентів. Мета діалогових освітніх технологій – навчати повноцінної участі в діалозі, адже практику участі в обговоренні різних тем студенти будуть набувати на заняттях, опановуючи вміння діалогічного мовлення. Головна цінність діалогової технології спілкування полягає в тому, що вона дозволяє керувати пізнавальною діяльністю студентів в освітньому процесі, у процесі формування нових понять, а також сприяє появі майбутніх фахівців з новим типом мислення, активних, творчих, здатних мислити самостійно, сміливих у прийнятті рішень.

Аналізуючи педагогічні дослідження, можна зробити висновок, що діалоговим навчанням займалось багато мовознавців, а саме: А. Алексюк, Н. Бориско, І. Глазкова, Т. Довженко, О. Дубасенюк, С. Золотухіна, М. Кларіна, Л. Кондрашова, В. Лозова, В. Морозов, Л. Струганець, Н. Тоцька, Г. Троцко, Ю. Федоренко та ін.

Діалог – це найбільш активна форма міжособистісного мовленнєвого спілкування, в якому беруть участь два комуніканти, двосторонній обмін інформацією.

Сутність діалогового навчання полягає в тому, що саме діалог має міжособистісний суб'єкт-суб'єктний характер, діалог, заснований на рівності сторін, під час навчання спонукає тих, хто навчається, до співпраці у генерації нових ідей, думок, поглядів. Крім цього, діалогічна форма навчання є більш прогресивною порівняно з монологічною, оскільки впливає на рольову та емоційну сфери, розвиває наполегливість, вказує на необхідність самоосвіти [1].

Ефективність формування в студентів навичок діалогічного мовлення на заняттях з української мови забезпечується сукупністю педагогічних умов, а саме: навчання діалогічного мовлення на соціокультурній та професійній основі, творчий підхід до процесу навчання; наявність спеціально дібраного дидактичного матеріалу, який узгоджується з мовними темами і зміст якого має соціокультурне і професійне спрямування; активізація пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу шляхом здійснення принципу зв'язку навчання з життям; дотримання культури мовлення, культури спілкування.

Студент повинен володіти багатством мовленнєвого етикету, вміло використовувати фатичні фрази, невербальні засоби комунікації. Вміння запитувати і відповідати, вступати у спілкування, провадити свою стратегічну лінію у спілкуванні, враховувати зміни у складі учасників розмови, прогнозувати поведінку партнерів залежно від зміни ситуації – необхідні умови успішного спілкування.

Кожен учасник комунікації повинен володіти мовними нормами – лексичними, фонетичними, фразеологічними, словотворчими, синтаксичними та стилістичними. Одне з головних завдань – вироблення компетенцій комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях під час спілкування. Використання діалогового